

הנרי מישו

מחשבות

זקנה

עֲרֵבִים! עֲרֵבִים! פֶּמָה עֲרֵבִים אֶל מוֹל בְּקָר בּוֹדְדִי!
אֵיִים פְּזוּרִים, גּוֹפִים מְתָכִים, קְרוּמִים!
אֶלְךָ מִתְפַּרְשִׁים בְּמִשְׁתָּם, חֹסֵר הַתְּאֵמָה קְטָלְנִי!

הפעם בחרתי להציג שני שירים. בשיר השני הסתפקתי בהצגת יופיו של הבית הראשון. וכבר אמר חברי, המתרגם לפולנית, טומש קוויניובסקי: "כמה קל יותר כשיש לך עסק עם משוררים מתיים".

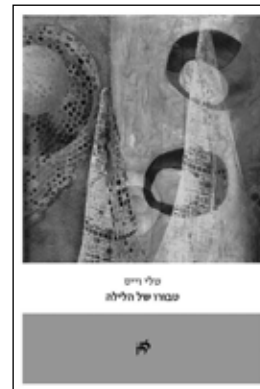
הנרי מישו - Henri Michaux (1899-1984) משורר, עיתונאי וצייר מקורי שהציג גם במוזיאון לאמנות מודרנית בפריז וגם בגוגנהיים בניו יורק. יליד נמיר שבבלגיה. ב-1955 התאזרח בצרפת. הגיע לשיבה טובה, למרות שימוש רב בסמים, שבהשראתם גם כתב חלק מיצירתו.

לְחֶשֶׁב, לְחִיּוֹת, יָם מְצַנְעֵ;
אֲנִי - זֶה - רוּעֵה,
אֵינְסוּף לְלֹא הֶרֶף בְּרִטְט.

צִלְלֵי עוֹלָמוֹת זְעִירִים,
צִלְלֵי צִלְלִים,
אֶפֶר כְּנַפִּים.

בְּשִׁחָה מִפְּלֵאָה מִחֻשְׁבוֹת
גּוֹלְשׁוֹת אֶל תּוֹכְנּוֹ, בִּינִינוּ, רְחוֹק מֵאֲתָנּוּ,
רְחוֹקוֹת מִלְּהֶאֱיֵר אוֹתָנּוּ, רְחוֹקוֹת מִלְּחָדֵר דְּבַר מָה;

זְרוֹת בְּבִתְּיָנוּ
תָּמִיד מִרְכָּלוֹת,
אֶבֶק לְמַעַנְנוּ לְבָדֵר וּלְפִזֵּר לָנוּ
אֶת הַחַיִּים.

וייס מרבה להשתמש במוטיב האור, אלא שלא כאצל זלדה, אין זה אור מיסטי-אמוני. בשיר 'גחלים לוחשות' (עמ' 41) המוקדש לזלדה, מנסה וייס ליצור אור כזה, אך הוא נשאר מבודד במשמעותו, יותר כמחווה ופחות משקף את שירת האור שלה: "הַיָּמִים הַבוֹעֵרִים, הַמְּעוֹפְפִים, חֲלָפּוֹ... וְאֶרֶךְ גְּדֵל וּמְתַקֵּדֵשׁ..."; בשירי וייס האור הוא מרכיב חיוני של המרחב הפנימי היוצר את הנביעה הספונטנית, שבה חוויית הבדידות נעלמת. חוזרת ומובעת בשירים משאלתה של הדוברת לתת לחוץ גישה אל העולם הפנימי האוטנטי, אבל כמיהה זו לחיבור היא אמביוולנטית בשל הצורך להגן על העולם הפנימי מפני החוץ ולהבריל ביניהם. כך בשירה 'פוסט טראומה' (עמ' 24): הדוברת שורטת "...כֵּל אֶדֶם קְרוֹב מְדִי/ כֵּךְ שׁוֹמֶרֶת הִיא עַל חוֹתֶם/ פִּי הַתְּהוֹמוֹת".

מכאן אנו מובלים למוטיב הכאב הקיומי, שאינו ניתן למניעה, ופתרונו באהבה, באור ובמתוק. כך בשיר 'דרך הכאב' (עמ' 23): "כָּאֵב שֶׁעָלָה עַל גְּדוּתִי/ הַגִּיעַ לְיָדֵי ... הַנִּיחַ לִי לְעֵטֶפּוֹ/ בְּשִׁכְבוֹת אוֹר מְתוֹק/ עַד שֶׁנֶּרְדָּם". הכאב כאן משול לבצק רך (תינוק). הקורא יכול בנקל להצמיד את התינוק הנרדם אל הדוברת בשיר הפותח, הנרגעת עם ג'ז שחור וחם ואלכוהול.

סוג אחר של כאב, העולה מחוויה טראומטית, מופיע בשיר 'אורך הנשימה' (עמ' 28): "קוֹל כָּאֵב אֲדִיר כִּרְחֹ/ פּוֹצֵעַ קֶרֶקֶע אֶפְלָה אֵי שָׁם... בְּחַפְזוֹשׁ אַחַר/ אֲזוּנִים חוֹמְלוֹת". כאב זה אינו מוביל את המשוררת לחוות את העולם כפוגעני, ואין היא קורסת לניהיליזם חברתי, אלא הדברים מתרחשים בתוך נפשה ובדיאדה שבינה לבין מושא אהבתה. העולם שווייס משוררת חווה חוויות קשות, אך ציר הגותי בולט בשירתה הוא האמונה בתקומה, כבשיר 'אשה נואשת' (עמ' 38): "...מִתְנַדֵּךְ הָאֵין תִּקְוָה לְבִסּוֹף הַחֻלְטָה/ וְעִנְיָה יִפְקָחוּ". ציר זה מבטא את האמונה העמוקה השזורה לאורך שירי הספר, שמאייסדר ייווצר לבסוף סדר, שמן האין יתהווה היש. מתחת לכאבים מונחת הכמיהה להתחברות אידיאלית עם אובייקט ראשוני, התחברות שבה מתאפשרים האיחוי, החופש ומרחב המשחק והמזור לנפרדות כואבת. כך בשיר 'שפת הים' (עמ' 15): "רֵק הַיָּם מִבֵּין אֶת הַדְּגָיִם/ וּמְדַבֵּר אֲלֵיהֶם בְּשִׁפְתָם". זו אינה הכמיהה היחידה. לצדה מופיעה כמיהה להתממשות נפרדת,

שיר ללא כותרת בעמ' 69: "נְבִיעָה שֶׁל אֶהְבֶּה/ בְּתוֹךְ גּוֹפֶךְ...זוֹרְקֵת בְּדָמִי/ וְכוֹתֵבֶת/ אֶת עֲצָמָה".

טלי וייס היא משוררת ששירתה שמה את האדם במרכז, ובמיוחד את עצמה, על כאביה, כמיהותיה, אהבותיה, הגותה. השירה היא שירה לירית בעיקרה, ובמילותיה היא; בשיר 'רומנטיקה של משוררים' (עמ' 89): "אֲנִי כוֹתֵבֶת שִׁירִים כְּדֵי לְהִיּוֹת טוֹבָה .../ אֲזוּ בּוֹא נִסְפָּם/ אֲנִי אֶכְתֹּב שִׁירִים קְטָנִים/ וְאֶתָּה תִשָּׂאֵר עִם הַגְּדוֹל שֶׁלְךָ/ לְבַד".

המשוררת המשתקפת בספר זה מיטיבה לתאר את ההבדל המגדרי בתוכה, בעדינות, ובמובן זה השירה אינה מאמצת עמדה פמיניסטית. 'האריה' (עמ' 10): "...הַלִּילָה פְּנִשְׁתִּי אֲרִיָּה.../ וְהַכְרַעְתִּי/ עַד קֵצָה הַבֶּשֶׂר הַחֲשׂוּף".

טבור של הלילה הוא ספר המיטיב לצלוח את האזור הצחיח שבין המילה הכתובה לבין הלב. שירי הספר אינם מאולצים או מצועזעים. הם זורמים, נטולי מליצה ומעצור אל רגשותיו של הקורא. וייס מגלה גמישות לשונית מבורכת, והיא אינה היא נרתעת - לצד היגדים מורכבים ומקוריים - מלהשתמש בהיגדים ישירים, לא מתחכמים ואף שחוקים לעתים. גמישות זו בלשונה של וייס היא העומדת בבסיס היכולת התקשורתית, הלא הרמטית, של שירתה. ♦

פיני רבנו

לחוש את מלוא זהותה: בשיר 'מעוף מסוג אחר' (עמ' 85): "לְמַשֵּׁל גַם בְּלֶהֱקֵת צִפְרִים נוֹדְרוֹת/ יְכוּלָה אַחַת לְהַתְעַיֵּף מִן הַנְּדוּדִים .../ שֵׁם תּוֹכֵל לְהַצְמִיחַ שְׂרָשִׁים".

שתי כמיהותיה המנוגדות מעלות קונפליקט בין אחדות לבין נפרדות, המתואר יפה בשיר 'דובים' (עמ' 76): "בְּתוֹךְ גּוֹפֶךְ מִתְחַבֵּא דָב גְּדוֹל.../ הַלִּילָה חֲלֵמְתִי שֶׁמֶתוֹךְ גּוֹפִי/ יוֹצֵאת דְּבָה גְּדוֹלָה.../ וְלֹא יְכַלְתִּי לְעַצֵּר אוֹתָהּ.../ כְּשֶׁחֲזָרָה עִם קְרָבָה/ יִדְעֵתִי/ כִּי לֹא אֶטַעַם עוֹד מִן הַדְּבִשׁ".

את הקונפליקט הזה פותרת וייס בארטיזציה שלו הנושאת גוון סאדו-מזוכיסטי ומייצרת איחוד ונפרדות בחוויה אחת. למשל בשיר 'שארית התשוקה' (עמ' 73): "כָּאֵ לִי לְזַעֵזַע אוֹתְךָ/ לְקַמֵּט, לְגַלְגֵּל וּלְהַכּוֹת אוֹתְךָ.../ לְאֶכֶל לְךָ אֶת הַלֵּב/ לְפָרֵק אֵיבְרֶיךָ לְאֵט־/ לְאֵט...". או בשיר הארטי היפהפה 'ספסל רחוב' (עמ' 71): "סִפְסָל מִהֶדֶר מְסֻקָּס.../ שִׁכְבְּתִי עָלָיו מִתְעַנְגָּת/ מְחִדִּירֶת אֲנִיצִי הַעֵץ/ לְבִשְׂרִי".

וייס מציעה פתרון נוסף לקונפליקט - בקיום אידיאלי משותף בעל אופי אמיתי, ממשי של חיים: כמו בשיר 'רקמה נושמת אחת' (עמ' 70): ".../ בְּמִלְאֶכֶת מִחֻשְׁבֵּת שֶׁל רֵב אֲמֵן.../ מִתְחַבֵּר שְׁנֵי לְכָבוֹת תּוֹעִים/ לְרַקְמָה נוֹשְׁמַת אַחַת..."; לבסוף, השירה עצמה היא עבור וייס פתרון לכאב הקיומי של נפרדות לעומת חיבור, כפי שמבטא בבחיירות